

IV.

THORE I.

1206—1214.

Den nye Erkebiskop var, som udtrykkelig siges, hjemmehørende i Viken og pleiede senere ogsaa at kaldes „den vikverske“ til Adskillelse fra sin tredie Eftermand, der ligeledes hed Thore. Om hans Familieforholde vides kun, at hans Fader hed Gudmund Flate, en forøvrigt ganske ubekjendt Mand. Men hvad der er interessant, er at ogsaa Thore ligesom sin Forgjænger har opholdt sig i St. Victor i Paris.¹⁾ Der er al Grund til at tro, at dette i væsentlig Grad har bidraget til, at den gamle Victoriner Erik ønskede ham til sin Eftermand. Som Chorsbroder i Oslo, altsaa under Biskop Nicolas, har han formodentlig i sin Tid ikke hørt til Sverres og Birkebenernes Venner.

Thore blev indviet til Erkebiskop i Rom i Februar 1206, og i denne og den følgende Maaned meddelte Innocents III ham en Række Buller, der dels indeholdt fornyet Bekræftelse af Erkestolens Privilegier, dels indskjærpede forskjellige Lovbud og Regler bl. a. Peterspengenes punktlig Indsamling. Der paabødes ogsaa strengt, at ingen Bispeordination i Kirkeprovindsen maatte finde Sted uden Erkebispens, eller i Tilfælde af Ledighed, det nidarosiske Capitels Samtykke; dette kan have sigtet til Stavangers Bispestol, der maaske paa den Tid var ledig, idet den forskjellige Angivelse af Aaret for Biskop Njaals Afgang (1204, 1207) kunde forklares saa, at Njaal døde i det førstnævnte Aar og Eftermanden, Henrik, indviedes i det sidstnævnte. Et Brev angik

¹⁾ Ny kirkehist. Saml. III, 434.

Præster, som gaa i Krig og udgyde Blod; de skulde afsættes, om de ikke paa Erkebispens Formaning ophørte hermed.¹⁾

Nogen Tid efter Thores Hjemkomst stiftedes et nyt Kloster inden Erkestiftets Grændser. Det var Tautra, det tredie og sidste Mandskloster for Cisterciensere i Norge. Det grundlagdes af Munke fra Lyse ved Bergen 29 Marts 1207 og var snart et af de mest ansete i Norge. Naar det har været sagt, at denne Orden var ganske „eximeret“ fra biskoppeligt Overherredømme og erkjendte som sin Øvrighed kun Paven og Generalabbeden i Cistertium,²⁾ da er dette neppe ganske rigtigt, navnlig for Nordens Vedkommende. Iethvert Fald stode Klostrene ikke i det trettende Aarhundrede, saaledes som siden Tiggerordenene, i en saadan uafhængig Stilling, men hørte under Diocesanbiskopperne.³⁾

Thores Tiltrædelse til Embedet indtraf under den fornyede Kamp mellem Birkebener og Bagler. Som Vikværing og fordums Chorsbroder i Oslo have Thores Sympathier vel mest været paa det sidstnævnte Partis Side. Det kan heller ikke nægtes, at hans Færd i Bergen 1207, da han bevægede Birkebenerne til at overgive den beleirede Borg, som han derpaa fik opbrændt, gjør Indtryk af, at han i Grunden stod paa Baglernes Side; ved denne Leilighed tog han forøvrigt den unge Skule og de fornemme Kvinder af Birkebenernes Parti til sig, siden ogsaa Kongesønnen Haakon. Samme Aar fik han i Nidaros Besøg af sin gamle Herre Biskop Nicolas, der nu ønskede Fred mellem Partierne. Hertil bidrog da ogsaa Erkebiskoppen, og ved Forligsmødet paa Hvitingsø (1208) optraadte han som en Art Advocat for Kong Inge, medens Nicolas naturligvis talte sin Søstersøn Philips Sag. Philip sees siden at have klaget i Rom over Inge, men Innocents III's Brev i den Anledning, der er stilet til Erkebiskop Thore, viser, at Paven ikke for Tiden vilde blande sig i de norske Fyrsters Mellemværende.⁴⁾ Senere synes Erkebispens nærmest at have sluttet sig til Haakon Jarl. Han medvirkede (som vi have seet i Forening med For-

¹⁾ Dipl. Norv. VII No. 5—8. VI No. 10—11.

²⁾ Saaledes hos Lange, De norske Klostres Hist., 2 Udg. 29.

³⁾ Se C. Paludan-Müller i det danske Videnskabselskabs Skrifter 5 R. Hist.-philos. Afd. IV, 335. — Et nyere og aldeles phantastisk Sagn om Klosters Anlæg findes i O. St. Hansens Skrift: Bygdefortælling, Optegnelser fra Tydalen, S. 32 flg.

⁴⁾ Dipl. Norv. VI No. 12.

manden Erik) til den aabenbart for Haakon fordelagtige Arveforening 1212, ja det siges endog, at han i det følgende Aar i Forening med Jarlen har staaet bag den Reisning, som Bønderne gjorde mod Kong Inge.

Med de islandske Biskopper Paal af Skaalholt og Gudmund af Hole stod han i megen Forbindelse. Paal og han gave hinanden gjensidige Gaver, og Gudmund fik en Gave af Erkebiskoppen¹⁾.

Thore døde 8 August 1214.²⁾ I Inges (udførligere) Saga roses han som en forstandig Mand, meget venuesæl og af stor Myndighed og Anseelse i Norge.³⁾

En latinsk Indskrift, der mindede om Erkebiskop Thore, var til i Slutningen af det sextende Aarhundrede, men er nu forsvunden. Den fandtes i Tønsæt Kirke i Østerdalen og indeholdt, at denne Kirke, som da maa have hørt under Erkestiftet, var indviet af Thore (Therrichus) 1211, den 20 August.⁴⁾

¹⁾ Biskupa Sögur I 143, 571, 574—75, 588, II 88—102; her findes Adskilligt om den hellige Thorlaks Dyrkelse, som Thore ikke vilde vide af i Norge, medens han ikke forbød den paa Island o. s. v. Ogsaa et norsk Brev fra Thore til Islændingerne findes der.

²⁾ Aarstallet efter Annalerne, Dødsdagen efter Scr. R. D. II 5. 14.

³⁾ Omtrent paa samme Maade omtales han ogsaa i Biskupa Sögur II 88.

⁴⁾ Jens Nilssøns Visitats-Bøger, udg. af Y. Nielsen, 33.

V. GUTTORM.

1215—1224.

Ved Thores Død valgtes i samme Aar¹⁾ Guttorm, om hvis Herkomst intet andet med Vished kjendes, end at han var en Broder af den Halvard Skygna, der, ifølge Sverres Saga, 1200 blev dræbt i Nidaros som Sveitehøvding blandt Birkebenerne. Munch²⁾ har henkastet den Formodning, at han turde have været beslægtet med Reinsættén, hvilken han viste sig at være hengiven. Det kunde være tænkeligt, at ogsaa denne Erkebiskop i sin Tid har været i Paris hos Victorinerne, da han senere (1221) sees at have ladet deponere den i Norge indsamlede Romerskat i St. Victors Kirke i Paris og altsaa har staaet i Forbindelse med dette Convent.³⁾

Selvfølgelig drog Guttorm til Rom og hans Ophold her synes at have fundet Sted paa en interessant Tid, idet han vistnok er kommen til at være tilstede ved Innocents III's store lateranske Kirkemøde. Denne glimrende Forsamling, der repræsenterer Pavemagten paa dens høieste Tinde, sammentraadte vistnok først 1 Novbr. 1215, men Guttorms Udenlandsreise synes at have været usædvanlig længe. Flere islandske Annaler sætte nemlig vel hans Indvielse til 1215, men hans Hjemkomst først til 1216, og en af dem lader ham endog blive indviet

¹⁾ Fornm. Sögur IX, 226.

²⁾ N. F. Hist. III, 558.

³⁾ Dipl. Norv. VI No. 13.